OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Jussi Päivärinne
Erityisasiantuntija Mirja Kaspianranta

Vastine

25.2.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 241/2021 vp)

Seuraavassa kommentoidaan asiakohtaisesti valiokuntakuulemisessa esiin nousseita kysymyksiä, joihin ei kuulemisen aikana ollut mahdollisuutta aikataulun vuoksi vastata.

Suoraan ulosottokelpoiset yrityssaatavat ja perintäkulujen suora ulosottokelpoisuus

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n (SPL) mukaan suoraan ulosottokelpoisia yrityssaatavien perintäkuluille ei tulisi säätää omaa kulukategoriaa, vaan niitä tulee käsitellä samoin kuin yksityisoikeudellisia saatavia eli neljän kategorian mukaisesti. Edelleen SPL:n ja Elinkeinoelämän Keskusliitto ry:n (EK) mukaan suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulujen tulisi olla kokonaisuudessaan suoraan ulosottokelpoisia.

> **Oikeusministeriö**: Suoraan ulosottokelpoisten saatavien osalta tehtyä ratkaisua on perusteltu hallituksen esityksen jakson 4.1.2 kohdassa ”Suoraan ulosottokelpoiset saatavat ja perintäkulujen suora ulosottokelpoisuus” (HE, s. 28) ja jaksossa 5.1.4 (HE, s. 42 ja 43).
>
> Suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulut rinnastetaan esityksen mukaan pääosin ehdotettuun yrityssaatavien alimman kategorian eli alle 500 euron pääoman kategorian kuluihin. Kuten nykyisin, suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulut olisivat vain tiettyihin euromääriin saakka suoraan ulosottokelpoisia ilman erillistä täytäntöönpanoperustetta, ja jos velkojalle on syntynyt nämä määrät ylittäviä perintäkuluja, tällä on mahdollisuus hakea näille kuluille tuomioistuimesta täytäntöönpanoperuste. Velkojat voivat siis jatkossakin suorittaa perintätoimia samassa laajuudessa kuin nykyisenkin oikeustilan aikana. Esityksen ei arvioida johtavan siihen, että erillistä täytäntöönpanoperustetta haettaisiin tulevaisuudessa merkittävästi useammin kuin nykyisin (HE, s. 34).
>
> Jos perintäkulut olisivat kokonaisuudessaan suoraan ulosottokelpoisia – ilman siis, että asiassa jouduttaisiin milloinkaan hakemaan erillistä täytäntöönpanoperustetta tuomioistumesta – riski siitä, että velalliset joutuisivat maksamaan suuriakin perintäkuluja kasvaisi merkittävästi. Yh-

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

dessä SPL:n puoltaman useamman kulukategorian mallin kanssa sääntely merkitsisi muun muassa sitä, että 65 euron sijasta perintäkulut olisivat suoraan ulosottokelpoisia 214/314 euroon saakka tai jopa vielä suuremmalta osin, jos edes yhtä kategoriarajaa ei asetettaisi. Tällöin ei siis missään tilanteessa olisi tarvetta hakea 65 euron ylittäville kuluille erillistä täytäntöönpanoperustetta, vaan kaikki perintäkulut voitaisiin suoraan siirtää ulosottoon ilman tuomioistuimen kontrollia niiden kohtuullisuudesta. Oikeusministeriö ei voi pitää tätä kannatettavana velallisten etu huomioiden.

Sähköiset toimittamistavat – kuluttajasaatavat

Yleistä

Oikeusministeriö pitää ehdotettua sääntelyä tasapainoisena kompromissiratkaisuna ja kiinnittää huomiota siihen, että sääntelyn toimivuutta seurataan jatkossa. Sääntelyratkaisua tehtäessä on ollut perusteltua noudattaa tiettyä varovaisuusperiaatetta, koska kyseessä on kuluttajia koskeva sääntely ja koska perinnän seuraava vaihe on usein oikeudellinen perintä. Toisaalta sääntelyratkaisu ei voi myöskään olla sellainen, ettei sähköisiä maksuvaatimuksia voitaisi lähettää nykyistä useammin. Oikeusministeriö kommentoi seuraavassa valiokuntakuulemisessa esitettyjä sääntelyn yksityiskohtia koskevia eräitä huomioita.

Sähköisen postilaatikon rinnastaminen kirjepostiin sähköisen maksuvaatimuksen osalta

SPL ja Finanssiala ry (FA) ovat katsoneet, että sähköinen postilaatikko tulisi rinnastaa kirjepostiin.

Oikeusministeriö: Syitä sille, miksi sähköistä postilaatikkoa ei ole rinnastettu sähköisen maksuvaatimuksen toimittamisen osalta kirjepostiin, on selvitetty tarkemmin hallituksen esityksessä (HE, s. 22 ja 43).

Jos sähköinen postilaatikko rinnastettaisiin kirjepostiin, perintätoimistot eivät tarvitsisi kuluttajan ennalta annettua suostumusta tietyn sähköisen postilaatikon käyttöön. Maksuvaatimuksen saapuminen po. kanavaan voisi olla kuluttajalle yllätys, ja se voisi pahimmillaan johtaa siihen, että tämä ei saa lainkaan tietoa saapuneesta maksuvaatimuksesta. Näin voisi käydä esimerkiksi, jos kuluttaja on kokeiluluonteisesti ottanut käyttöönsä sähköisen postilaatikon, mutta sittemmin luopunut sen käytöstä. Oikeusministeriö korostaa, että sääntelyratkaisussa on otettu huomioon nimenomaan se, että maksuvaatimus edeltää Suomessa kuluttajasaatavien perinnässä oikeudellista perintää. Tämän vuoksi mielekästä ei ole ottaa mallia muiden Pohjoismaiden ratkaisuista, joissa peruslähtökohdat ovat erilaiset.

Kun kuluttaja antaa erillisen suostumuksensa tietyn sähköisen postilaatikon käyttöön, hän osaa odottaa perintäkirjeitä sinne saapuvaksi, eikä olettavasti suostumusta anna, ellei hän ko. postilaatikkoa myös tosiasiassa käytä. Edellä mainituin ja hallituksen esityksessä tarkemmin selostetuin perusteluin oikeusministeriö ei kannata rinnastamista.

E-laskutus

SPL:n mukaan sen, että kuluttaja tekee verkkopankissa e-laskutussopimuksen perintäyhtiön kanssa tietyn saatavan osalta, tulisi oikeuttaa perintäyhtiö lähettämään myös muita, perintäyhtiön myöhemmin perittäväksi tulevia saatavia koskevat maksuvaatimukset kuluttajalle e-laskulla ilman kuluttajan erillistä suostumusta.

Oikeusministeriö: Jos erillistä suostumusta ei edellytettäisi mainitussa tilanteessa, riskinä olisi, että saatavia koskevia maksuvaatimuksia saapuisi kuluttajalle verkkopankkiin yllättäen ja hänen sitä odottamatta ja että ne sen johdosta voisivat jäädä kuluttajalta ajoissa huomaamatta. Koska maksuvaatimus on oikeudellista perintää edeltävä vaihe ja sen vuoksi on korostetun tärkeää huolehtia velallisen oikeusturvasta, ei myöskään pankin e-laskutuksen osalta ole perusteltua poiketa kuluttajan kirjallisesta tai sähköisestä antamasta erillisestä suostumuksesta sähköisen toimittamistavan suhteen silloin, kun kyse on useammasta kuin yhdestä saatavasta.

Suostumuksen määräaikaisuus

FA ja SPL ovat lausunnoissaan esittäneet, että kuluttajan antaman suostumuksen tulisi olla voimassa toistaiseksi. Lisäksi SPL on katsonut, että suostumuksen määräaikaisuuden tulisi koskea korkeintaan sähköpostia.

Oikeusministeriö: Hallituksen esityksessä (HE, s. 31 ja 44) on selvitetty syitä suostumuksen määräaikaisuudelle. Lyhyesti voidaan todeta, että liian pitkä määräaika suostumuksen voimassaololle tai toistaiseksi voimassa oleva suostumus olisivat omiaan johtamaan tilanteisiin, joissa kuluttajavelallinen mahdollisesti kokonaan unohtaisi antaneensa tietynsisältöisen suostumuksen sähköistä toimittamistapaa koskien, sekä lisäisi riskiä, että kuluttaja ei tosiasiassa saisi tiedokseen sähköisesti lähetettyä maksuvaatimusta. Oikeusministeriö ei pidä perusteltuna muuttaa esitystä esitettyjen huomioiden johdosta.

Tekstiviesti-ilmoitus sähköpostilla lähetetyn maksuvaatimuksen lisäksi

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) ja Kuluttajaliiton mukaan tekstiviesti-ilmoitus ei ole riittävä silloin, kun sähköinen maksuvaatimus lähetetään sähköpostitse.

Oikeusministeriö: On syytä korostaa, että ennen kuin ylipäätään voidaan käyttää tiettyä sähköistä toimittamistapaa, kuluttajan on annettava käyttöön (vapaaehtoisesti) erillinen kirjallinen tai sähköinen suostumus taikka tietyissä tapauksissa nimenomainen hyväksyntä. Kun perintäkirje lähetetään sähköpostiin, jonka käyttämiseen kuluttaja on ennalta näin suostunut, hän osaa odottaa myös perintäkirjeitä saapuvaksi tähän sähköpostiinsa. Koska eräät sähköpostijärjestelmät saattavat kuitenkin suodattaa asianmukaisenkin viestin roskapostiksi, tämän vuoksi toista kanavaa käyttäen, esim. tekstiviestillä, lähetetty ilmoitus viimeistään kiinnittää kuluttajan huomion lähetettyyn perintäkirjeeseen. Voidaan arvioida, että velallinen saa tiedon sähköisestä perintäkirjeestä vähintään yhtä todennäköisesti kuin perinteisen kirjepostin tilanteessa. Velallisen oikeusturvaan liittyvät seikat on esityksessä otettu huomioon asianmukaisesti eikä oikeusministeriö pidä aiheellisena muuttaa esitystä esitettyjen huomioiden johdosta.

Vaatimus yleisesti käytössä olevasta toimittamistavasta

KKV:n ja Kuluttajaliiton mukaan käytettävän sähköisen toimittamistavan tulee olla sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien yleisessä käytössä. Jos tällaista rajausta ei tehdä, realistinen tulevaisuuden näkymä on, että velkojat ja perintäyhtiöt perustavat omia sähköisiä postilaatikkojaan ja ryhtyvät erilaisin keinoin tosiasiallisesti edellyttämään näiden kanavien käyttöönottamista siitäkin huolimatta, että laissa pääsääntönä säilyisi edelleen kirjallinen maksuvaatimus.

Oikeusministeriö: Ehdotetun kaltainen rajaus ei ole oikeusministeriön käsityksen mukaan toteuttamiskelpoinen: tulkinnanvaraista olisi, mikä on teknisen kehityksen kulloisessakin vai-

heessa ”yleisessä käytössä” oleva sähköinen toimittamistapa. Oikeusministeriö ei pidä myöskään todennäköisenä, että perintäyhtiöt ryhtyisivät perustamaan omia ”sähköisiä postilaatikoja”, jotka olisivat OmaPostin tai Kivra Oy:n kaltaisia palveluita, koska ne eivät olisi yleisesti ja julkisesti käytössä olevia (HE, s. 21 ja 22).

Suurimmat perintäyhtiöt mahdollistavat nykyään asiakaskansio/portaali -ratkaisun asiakkailleen, jonne velallisasiakkaan perintäkirjeet voidaan toimittaa velallisen niin halutessa. Esityksen mukaan jos velallinen antaa suostumuksensa tällaisen asiakaskansion/portaalin käyttöön, tulee hänelle lisäksi lähettää aina erillinen muistutusviesti sähköisen perintäkirjeen lähettämisestä po. asiakaskansioon tai portaaliin. (HE, s. 51).

Velallisen oikeusturvaan liittyvät seikat on esityksessä otettu huomioon asianmukaisesti eikä oikeusministeriö pidä aiheellisena muuttaa esitystä esitettyjen huomioiden johdosta.

Sähköisesti annettu suostumus pysyvällä tavalla

KKV:n ja Kuluttajaliiton mukaan perintälain 5 §:ään olisi lisättävä velvoite, että sähköisesti annettu suostumus olisi annettava laissa tarkoitetulla pysyvällä tavalla siten, että kuluttaja voi säilyttää sen ja tarvittaessa vedota siihen.

Oikeusministeriö: Tällaisen vaatimuksen asettamista pidetään liian pitkälle menevänä ja se saattaisi vaarantaa sähköisen toimittamistavan laajentamistavoitteen. On huomattava, että annetusta suostumuksesta ja sen sisällöstä on aina jäätävä tarkat tiedot perintäyhtiölle, ja kuluttaja saa tarvittaessa annettuun suostumukseen liittyvät tiedot esittämällä tätä koskevan pyynnön. Jos tietoja ei jostain syystä annettaisi, kuluttaja voisi peruuttaa antamansa suostumuksen kokonaan. Velallisen oikeusturvaan liittyvät seikat on esityksessä otettu huomioon asianmukaisesti eikä oikeusministeriö pidä aiheellisena muuttaa esitystä esitettyjen huomioiden johdosta. Perintäyhtiön tulee myös riitaisessa tilanteessa kyetä näyttämään, minkä sisältöisen suostumuksen kuluttaja on antanut.

Vähintään yksi maksuvaatimus lähetettävä kirjepostilla

KKV:n mukaan ammattimaisen perijän olisi aina ennen oikeudellisen perinnän aloittamista lähetettävä kuluttajalle maksuvaatimus kirjepostilla.

Oikeusministeriö: Ehdotus on ristiriidassa esityksen tavoitteen kanssa laajentaa sähköisten toimittamistapojen käyttöä perintäkirjeiden lähettämisessä. Realistisena ei voida pitää, että perintätoimistot ottaisivat vastaan sähköisiä suostumuksia, jos viimeinen kirje ennen oikeudellista perintää tulisi joka tapauksessa lähettää perinteisenä postikirjeenä. Velallisen oikeusturvaan liittyvät seikat on esityksessä otettu huomioon asianmukaisesti eikä oikeusministeriö pidä aiheellisena muuttaa esitystä esitetyn huomion johdosta.